

Відносини між Європейським Союзом та Україною

Автономний преференційний торговий режим ЄС для України

24 жовтня 2014 року Рада ЄС прийняла зміни до Регламенту ЄП та Ради ЄС №374/2014 від 16 квітня 2014 року про скасування або зниження мит на товари, що походять з України (Регламент ЄП та Ради ЄС №1150/2014, 29.10.2014), які набули чинності з 2 листопада 2014 року.

Зазначеним Регламентом ЄС продовжено до 31 грудня 2014 року дію автономного преференційного торговельного режиму для товарів походженням з України.

При цьому, українські експортери матимуть можливість використати квоти, які були не в повному обсязі використанні протягом дії автономного преференційного торговельного режиму ЄС для українських товарів (23.04.2014-31.10.2014).

Крім того, вищезазначеним рішенням з 01.01.2015 по 31.12.2015 відбудеться одностороннє зменшення або скасування митних тарифів ЄС на товари, що походять з України.

Рівень одностороннього преференційного режиму ЄС (ставки мит та обсяги тарифних квот) відповідає рівню тарифної лібералізації, передбаченому відповідними положеннями Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Автономний преференційний торговий режим ЄС для України

Відповідно до заяви Європейської Комісії від 11.03.2014 року Європейський Союз в односторонньому порядку планує надання Україні автономних торговельних преференцій.

Метою зазначених заходів є одностороннє зменшення або скасування митних зборів ЄС на товари, що походять з України.

Застосування автономних торговельних преференцій орієнтовно розпочнеться з травня 2014 року.

У зв'язку із зазначеним, на офіційному веб-сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України в підрубриці "Автономний преференційний торговий режим ЄС для України" в рубриці "Співробітництво між Україною та Європейським Союзом" (<http://www.me.gov.ua/Documents/MixedList?tag=AvtonomniiPreferentsiiniTorgovelniiRezhimYesDliaUkraini>) розміщено:

- Довідку щодо автономного преференційного торгового режиму ЄС для України;
- Інструкцію щодо правил походження, які будуть застосовуватися при експорті до держав-членів ЄС;
- Проект Регламенту Європейського Парламенту та Ради стосовно скорочення або скасування митних зборів на товари, що походять з України.

Відносини між Європейським Союзом та Україною головним чином ґрунтуються на Угоді про партнерство і співробітництво (УПС), яка набула чинності в березні 1998 року. УПС підкреслює повагу до основних спільних цінностей як основи для співробітництва, забезпечує відповідні рамки для політичного діалогу, запроваджує основні спільні цілі на основі гармонійних економічних відносин, сталого розвитку, співробітництва в ряді галузей та підтримки зусиль України в напрямку демократії, а також створення інституційної мережі для досягнення цих цілей.

УПС є важливим інструментом для залучення України до правових рамок єдиного європейського ринку та системи СОТ. Вона також несе ряд еволюційних положень, включаючи перспективу створення зони вільної торгівлі.

В рамках УПС запроваджується ряд інституцій двостороннього співробітництва, що забезпечують базу для прийняття подальших відповідних рішень. Такими інституціями є:

Рада із Співробітництва на міністерському рівні (до неї входять представники: Головуючий в ЄС, Європейська Комісія, Верховний Представник ЄС, Уряд України);

Комітет із Співробітництва (рівень вищих державних службовців, під головуванням по черзі Європейської Комісії та Української сторони);

Підкомітети (рівень експертів, підтримуючих роботу Комітету із Співробітництва).

Політичний діалог між ними ведеться шляхом щорічних самітів засідань Ради із Співробітництва, міністрів та вищих урядовців в форматі Трійки.

Основні напрямки співробітництва між Україною та ЄС.

Щорічно Радою з питань співробітництва між Україною та ЄС, з урахуванням стану виконання пріоритетів, визначених на попередньому засіданні, схвалюються пріоритетні напрямки двостороннього співробітництва в рамках імплементації Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС на наступний період.

На Шостому засіданні Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС (18 березня 2003 р., м. Брюссель) Сторони визначили 7 пріоритетних напрямків імплементації Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС:

Енергетика. Цей напрямок охоплюватиме реформу енергетичного сектору, включаючи приватизацію енергогенеруючого та розподільчого сектору та реформу вугільного сектору, продовження співробітництва у сфері відновлювальної енергетики та енергоефективності; інфраструктура транспортування енергоресурсів, особливо транзит газу; ядерна безпека і пов'язані з цим питання, включаючи закриття ЧАЕС та допомогу ЄС та країн Великої сімки у цьому секторі.

Торгівля та інвестиції. Сторони концентруватимуть роботу на заходах, метою яких є прискорення переговорного процесу щодо вступу України у СОТ, включаючи прийняття та впровадження міжнародних стандартів і технічного регулювання, посилення захисту прав інтелектуальної власності відповідно до правил УПС та СОТ. Маючи на увазі зазначене та з метою сприяння загальному інвестиційному клімату, сторони продовжуватимуть докладати зусиль задля вирішення проблемних питань у торгівлі та у сфері інвестицій.

Юстиція і внутрішні справи. Співробітництво концентруватиметься на впровадженні Плану дій ЄС, прийнятого Радою та затвердженого Україною. Це включатиме підготовку схеми, впровадження моніторингу, оцінки та визначення щорічних пріоритетних напрямків. Пріоритетними напрямками діяльності у сфері юстиції та внутрішніх справ є переговори щодо угоди про реадмісію, посилення менеджменту кордонів, включаючи розвиток прикордонної інфраструктури, питання міграції, судової реформи, верховенства права, боротьби з організованою злочинністю у всіх її формах, а також боротьби з тероризмом. Сторони також обговорюватимуть проблеми розширення ЄС, включаючи питання віз.

Наближення законодавства України до норм і стандартів ЄС є ключовою метою і буде відображеною у технічній допомозі ЄС.

Охорона навколишнього середовища. На додаток до співробітництва у сфері ядерної безпеки сторони мають намір концентрувати роботу насамперед на впровадженні Кіотського протоколу. Співробітництво також включатиме проблеми, пов'язані з погіршенням екологічної ситуації на Дунаї та на Чорному морі, у тому числі очищення стічних вод.

Співробітництво у транспортній сфері включатиме подальшу інтеграцію української транспортної інфраструктури, зокрема портів, до європейської транспортної мережі в рамках пан'європейських транспортних коридорів, Чорноморського Пан'європейського транспортного простору ПЕТРА та ТРАСЕКА.

З метою належного вирішення всіх питань у пріоритетних сферах співробітництва та з огляду на розширення ЄС особлива важливість надаватиметься посиленню регіонального та транскордонного співробітництва.

Технічна допомога з боку ЄС

ЄС є найбільшим донором України. За останні 10 років загальна допомога з боку ЄС становить 1,072 млрд. євро. Ця сума включає технічну допомогу через програму TASIC, макрофінансову допомогу та гуманітарну допомогу).

Протягом 1993 - 1999 років між Україною і ЄС укладено окремі угоди в галузі торгівлі, науки та технології, ядерної енергетики.

Позиція України щодо європейської інтеграції викладена у Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу 1998 року, затвердженій Указом Президента України від 11 червня 1998 року № 615/98.

Стратегія щодо європейської інтеграції визначає основні напрями інтеграційного процесу України щодо ЄС, такі як:

- адаптація законодавства України до законодавства ЄС, забезпечення прав людини; економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС (через синхронізоване відкриття ринків ЄС та України, надання на засадах взаємності режиму сприяння інвестиціям з ЄС в Україну та українським експортерам на ринках ЄС, запровадження спільного правового поля і єдиних стандартів у сфері конкуренції та державної підтримки виробників);

- інтеграція України до ЄС у контексті загальноєвропейської безпеки;

- політична консолідація та зміцнення демократії;

- адаптація соціальної політики до стандартів ЄС;

- культурно-освітня і науково-технічна інтеграція;

- регіональна інтеграція України;

- галузєва співпраця;

- співробітництво у галузі охорони довкілля.

Стратегія інтеграції України до ЄС окреслює такі сфери внутрішнього забезпечення інтеграційного процесу:

Організаційне забезпечення, яке передбачає визначення центральних органів виконавчої влади, організацій, установ, посадових осіб, відповідальних за здійснення завдань, визначених Стратегією інтеграції; регулярне проведення засідань Української частини Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС з метою забезпечення виконання завдань, визначених Стратегією інтеграції; створення нових програм у системі освіти, навчання державних службовців за напрямами європейської інтеграції України, програм та мовної підготовки державних службовців та фахівців, які забезпечують процес інтеграції.

Фінансове забезпечення, яке передбачає програми фінансування заходів, спрямованих на інтеграцію України до ЄС, за рахунок бюджетних коштів із залученням коштів програм допомоги ЄС Україні.

Правове забезпечення, яке передбачає здійснення заходів щодо адаптації внутрішнього законодавства та правової освіти до вимог ЄС.

Інформаційне забезпечення, яке передбачає проведення інформаційно-агітаційних кампаній та програм щодо поширення знань про ЄС, відносини Україна - ЄС серед громадськості.

Офіційна позиція ЄС та його базовий підхід до відносин з Україною викладені у Спільній Стратегії ЄС щодо України, яка була ухвалена в грудні 1999 року в м. Хельсінкі (Фінляндія) Європейської Радою як розуміння того, що існує потреба у більш тісних зв'язках між ЄС і державами - членами та країнами-партнерами.

Спільна Стратегія ЄС щодо України націлена на розвиток стратегічного партнерства між ЄС та Україною на основі УПС, віддаючи належне європейським прагненням України та вітаючи європейський вибір країни.

Основні цілі цієї Стратегії:

підтримувати процес переходу до демократії та ринкової економіки в Україні;
вирішувати спільні проблеми Європейського континенту (стабільність та безпека в Європі, захист навколишнього середовища, енергетична та ядерна безпека);
зміцнювати співробітництво між ЄС та Україною в контексті розширення, допомагати Україні в питанні інтеграції в європейську та світову економіку, поглиблювати співпрацю в галузі судочинства та внутрішніх справ.

Спільна Стратегія ЄС щодо України розраховувалась на період 4 років, але нещодавно була продовжена до грудня 2004, зазначивши про особливе положення України в контексті Європейської політики сусідства.

Нові рамки співробітництва України з Європейським Союзом у зв'язку з розширенням ЄС

Розширення Євросоюзу в травні 2004 року на десять нових членів (Кіпр, Мальта, Угорщина, Польща, Словаччина, Латвія, Естонія, Литва, Чехія, Словенія), більшість з яких знаходяться в Центральній Європі, відчутно вплине як на сам ЄС, так і на відносини з його сусідами та світом.

Можливості співробітництва вздовж майбутніх кордонів розширеного ЄС окреслюються в Посланнях Єврокомісії, що встановлюють нові рамки взаємовідносин Україна - ЄС, а саме:

- Ширша Європа - Сусідство: Нові рамки взаємовідносин із нашими східними та південними сусідами" (далі - "Ширша Європа") від 11 березня 2003 року;
- Прокладаючи шлях для запровадження нового інструмента відносин з країнами-сусідами" (далі - Інструмент "Нове сусідство") від 1 липня 2003 року.

Основною метою концепції "Ширша Європа" є співпраця із країнами-партнерами заради сприяння процесу політичних та економічних реформ, підтримки тіснішої економічної інтеграції, сталого розвитку та забезпечення політичної підтримки і допомоги.

В "Ширшій Європі" Україна є однією з пріоритетних країн, якій пропонується новий курс на співробітництво, включаючи перспективу тіснішої інтеграції у єдиний ринок ЄС, преференційних торговельних відносин, подальшого співробітництва у сфері культури та взаєморозуміння, інтеграції у транспортну, енергетичну та телекомунікаційну мережі та європейський дослідницький простір.

Нові рамки співробітництва забезпечують нові інструменти для їх втілення, включаючи участь у європейських програмах і діях, нові джерела фінансування, Програму Дій для України та щорічні огляди.

Нові підходи до співробітництва, запропоновані "Ширшою Європою", включають перспективу майбутньої поступової інтеграції у внутрішній ринок ЄС кількістю у 450 мільйонів споживачів.

Послання "Ширша Європа" також включає 4 Програми "Сусідства":

Україна - Беларусь - Польща;
Румунія - Україна;
Угорщина - Словаччина - Україна;
Програма "Кадсес".

В рамках зазначених програм Україна отримає додаткове фінансування у 20 млн. євро.

В програмах запропоновано нові рішення для поточних проблем на західному кордоні України. Ці програми мають забезпечити ефективний інструмент прикордонного співробітництва з метою використання можливостей та подолання наслідків розширення, підтримуючи співробітництво, добросусідство та безпеку в прикордонних регіонах.

В посланні "Ширша Європа" визначено чотири ключових цілі для майбутнього прикордонного співробітництва:

- забезпечення економічного і соціального розвитку в прикордонних областях;
спільна праця задля подолання загальних проблем в таких галузях, як навколишнє середовище, громадське здоров'я та боротьба з організованою злочинністю;
- забезпечення ефективності та безпеки кордонів;
- сприяння місцевим заходам та заходам на основі міжособистих зв'язків.

Завдання Європейської політики сусідства (ЄПС) полягає у тому, щоб поділитися перевагами розширення ЄС у 2004 році з країнами-сусідами щодо зміцнення стабільності, безпеки та добробуту усіх, на кого поширюється дія цієї політики.

ЄПС розроблено з метою упередження появи нових ліній розмежування між розширеним ЄС та його сусідами і запропонувати їм можливість участі у різноманітних видах діяльності ЄС за допомогою більш інтенсивної співпраці у сфері політики, безпеки, економіки та культури.

ЄПС також сприятиме виконанню одного із стратегічних завдань Європейського Союзу, визначеного у Європейській стратегії безпеки у грудні 2003 року, а саме - розбудові безпеки у сусідніх регіонах.

ЄПС відрізняється від питання потенційного членства. У її рамках пропонуються привілейовані відносини з сусідніми країнами, а також визначення разом із країнами-партнерами комплексу пріоритетних завдань, які мають увійти до спільно погоджених Планів дій, що стануть основою подальшої роботи та моніторингу досягнутих успіхів.

ЄПС спрямована на посилення двосторонніх відносин через поглиблення торгово-економічних зв'язків, співпраці у боротьбі проти спільних загроз, попередження конфліктів і управління кризовими ситуаціями, інтеграцію транспортних, енергетичних і телекомунікаційних мереж, а також більш активну участь у політиці та програмах ЄС.

Метою цієї політики є також сприяння спільним зусиллям щодо підтримки прав людини, діалогу між різними культурно-етнічними групами та культурно-освітніх обмінів. ЄПС має підготувати партнерів до поступової участі у внутрішньому ринку ЄС.

Восьмий саміт Україна - ЄС

8 липня 2004 році у Гаазі (Нідерланди) відбувся восьмий Саміт Україна - ЄС. Це перший саміт після завершення найбільшої в історії ЄС хвилі розширення.

На саміті були обговорені питання внутрішнього розвитку в Україні та в Європейському Союзі, стану та перспектив поглиблення співробітництва між Україною та ЄС в торгівельно-економічній, сфері безпеки, а також юстиції та внутрішніх справ.

У рамках саміту було підписано Угоду про участь України у Поліцейській місії ЄС у Македонії та схвалено План дій Україна - ЄС щодо співробітництва у сфері науки та технологій.

У ході саміту були розглянуті перспективи відносин між Україною та ЄС у контексті реалізації ЄПС, зокрема, підготовці Плану дій Україна - ЄС.

Українська сторона чітко заявила, що для неї головне, щоб План дій був не просто систематизацією уже існуючих напрямків співробітництва з ЄС, а містив додану вартість та відкривав реальну перспективу поширення на Україну чотирьох свобод - свободи руху товарів, послуг, капіталу і людей.

Україна також відзначила, що пропозиція Єврокомісії про укладання Європейської сусідської угоди, яка має замінити Угоду про партнерство і співробітництво, не відповідає на сьогоднішній день інтересам нашої держави.

Важливими питаннями у галузі торгівлі, яким під час саміту сторони приділили пріоритетну увагу були:

- надання економіці України ринкового статусу у рамках антидемпінгового законодавства Європейського Союзу.

Сторони домовились, що Україні цей статус буде надано, як тільки будуть виконані необхідні умови (залишається потреба вирішити питання втручання держави у процес ціноутворення у певних галузях, а також деяких аспектів закону про банкрутство);

вирішення неврегульованих питань двосторонньої торгівлі, включаючи поступове скасування вивізного мита на металобрухт та усунення дискримінаційного становища в автомобілебудівній сфері;

Дискусія на саміті підтвердила важливе значення, яке сторони надають подальшому поглибленню співробітництва між Україною та ЄС з метою зміцнення стабільності, безпеки та процвітання на європейському континенті та запобіганню появі нових ліній поділу.

Плани дій як інструмент реалізації Європейської політики сусідства

Європейська політика сусідства, відповідно до висновків червневої Ради ЄС 2003 року, реалізується через Плани дій, які опрацьовуються спільно з країнами-партнерами

(до першої групи входять Україна, Молдова, Марокко, Туніс, Йорданія, Ізраїль, Палестинська Автономія).

Згідно з підходом ЄС головний принцип Планів дій полягає у наданні Європейським Союзом певних стимулів в обмін на виконання сусідніми країнами відповідних вимог. Плани дій визначатимуть конкретні спільні завдання, етапи і терміни їх реалізації.

Плани дій концентруються на наступних пріоритетних напрямках посиленого співробітництва з сусідніми країнами:

- політичні реформи та діалог;
- соціально-економічні реформи та розвиток;
- торгівля, ринкові та регуляторні реформи з поступовою участю у внутрішньому ринку;
- юстиція та внутрішні справи;
- енергетика, транспорт, інформаційне суспільство та навколишнє середовище;
- гуманітарні контакти, включаючи такі сфери, як наука і техніка, культура, освіта.

Процедура моніторингу за виконанням положень Планів дій передбачена у рамках існуючих інституцій двостороннього співробітництва.

План дій Україна - ЄС

21 лютого 2005 року в Брюсселі на спеціальному засіданні Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС підписаний План дій Україна – ЄС .

План був розроблений на основі Угоди про партнерство та співробітництво (УПС) з урахуванням положень Європейської політики сусідства та встановлює комплексний перелік пріоритетів, як в рамках, так і поза рамками УПС.

План дій Україна – ЄС націлений на поглиблення політичних, безпекових, економічних та культурних відносин, включаючи транскордонне співробітництво та спільну відповідальність у запобіганні та врегулюванні конфліктів.

Серед визначених в Плані пріоритетів:

- Подальше посилення стабільності та ефективності органів, що забезпечують демократію та верховенство права .
- Забезпечення демократичного проведення президентських (2004 р.) та парламентських (2006 р.) виборів в Україні у відповідності до стандартів ОБСЄ .
- Забезпечення поваги до свободи засобів масової інформації та свободи слова .
- Розвиток можливостей для поглиблення консультацій між Україною та ЄС у сфері врегулювання кризових ситуацій .
- Посилення співробітництва у сфері роззброєння та нерозповсюдження ядерної зброї .
- Посилення співробітництва з питань нашої спільної сусідської та регіональної безпеки, зокрема щодо вироблення ефективного рішення Придністровського конфлікту в Молдові, включаючи вирішення прикордонних питань .

- Вступ до СОТ .

- Поступова ліквідація обмежень та нетарифних бар'єрів, які перешкоджають двосторонній торгівлі, та реалізації необхідних регулятивних реформ .

- Покращення інвестиційного клімату шляхом запровадження недискримінаційних, прозорих і передбачуваних умов ведення бізнесу, спрощених адміністративних процедур та боротьби з корупцією .

- Податкова реформа, покращення функціонування Податкової адміністрації та ефективне використання державних коштів .

- Започаткування конструктивного діалогу зі спрощення візового режиму між Україною та ЄС з метою підготовки до майбутніх переговорів щодо укладення угоди про спрощення візового режиму, беручи до уваги необхідність прогресу у триваючих переговорах щодо угоди про реадмісію між Україною та ЄС .

- Поступове наближення законодавства, норм та стандартів України до законодавства, норм та стандартів Європейського Союзу; подальше посилення дієздатності адміністративних та судових органів .

- Сприяння діалогу щодо питань працевлаштування та намагання у відповідності до УПС, забезпечити, щоб ставлення до працівників-мігрантів не було дискримінаційним на підставі громадянства .

- Повна імплементація Меморандуму про взаєморозуміння щодо закриття Чорнобильської атомної електростанції, включаючи завершення будівництва та введення в дію ядерних реакторів Х2/Р4 відповідно до визнаних міжнародних стандартів щодо ядерної безпеки .

Варто зазначити, що згідно з завданням Плану дій Україна – ЄС щодо забезпечення ефективності боротьби з корупцією Головному управлінню державної служби України приділяється основна роль у сприянні прозорості та підзвітності органів державного управління шляхом реформування інституту державної служби на основі європейських стандартів.

В цілому План дій Україна – ЄС сприятиме і підтримуватиме мету України щодо подальшої інтеграції до європейських економічних та соціальних структур.

План дій Україна – ЄС охоплює часові рамки у три роки. Прогрес у виконанні зазначених пріоритетів буде контролюватись створеними згідно з УПС органами. Першу оцінку виконання Плану дій буде здійснено не пізніше ніж через два роки після його схвалення.

Реформування державної служби у напрямку наближення до стандартів ЄС

Зближення законодавства України з нормами і стандартами ЄС є "ключовою" умовою інтеграції України до Європейського співтовариства. Успіх процесу адаптації припускає не тільки перегляд законодавства в сферах, визначених спільними україно-європейськими угодами як пріоритетні, але і рецепцію цілого комплексу правових принципів, концепцій, критеріїв, доктрин і понять, що складають основу усього, що було досягнуто Співтовариством (acquis communautaire).

Частина критеріїв стосовно членства в ЄС пов'язана з адміністративними ресурсами - в цьому аспекті стандарти встановлені в шести сферах, у тому числі і в сфері державної служби.

Це викликано тим, що системи державної служби в різних країнах відмінні, але є ряд основних цінностей та їх визначення для вступу до ЄС.

Для виконання прагнень України до Європейського співтовариства необхідно вирішити такі проблеми як:

- створення ефективної системи державного управління, яка б відповідала стандартам демократичної європейської правової держави із соціально орієнтованою ринковою економікою;

- розвиток системи державної служби і вдосконалення механізму її кадрового забезпечення;

- встановлення переліку мінімально необхідних державних і громадських послуг, що надаватимуться населенню місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

- запровадження стратегічного планування діяльності органів виконавчої влади;

- залучення громадськості до підготовки та аналізу виконання рішень, а також регулярне інформування населення про діяльність органів державної влади;

- забезпечення прямого правового врегулювання питань у сфері професійного навчання державних службовців з метою узгодження кроків у розвитку і функціонуванні складових системи, спрямованих на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації державних службовців;

- запровадження механізму моніторингу результативності та ефективності діяльності органів державної влади та їх посадових осіб з метою визначення потреб у формуванні та розвитку корпусу державних службовців.